

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus de Conscientia, de Legibus, de Peccatis, de Virtutibus
Theologicis, de Religione, & Beneficiis. Adjunctis in hac editione
Propositionibus ad hanc usque proscriptis

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, 1734

VD18 90392140

Cap. II. De Præcepto Charitatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40986

CAPUT II.

De Præcepto Charitatis.

ARTICULUS PRIMUS.

De Præcepto Charitatis erga Deum.

Q. 1. **A**N extat præceptum Charitatis erga Deum, & ad quid obligat?

Resp. I. Extat præceptum amoris Dei speciale, & ab aliis omnibus distinctum. Constat I. ex Mat. 22. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc est maximum, & primum mandatum. At mandatum, quod est primum, & maximum, est sanè præceptum speciale, & ab aliis distinctum. Et quidem primò, & per se maximè datum, ita ut cætera omnia præcepta eo fine dentur, ut hoc ex omni parte perfectè observetur, juxta illud. I. Ad Tim. I. Finis præcepti Charitas.*

2. Ex Ss. Patribus. Pro omnibus sit S. Aug. qui lib. I. Conf. c. 5. ait: *Quid tibi sum ipse, ut amari te jubeas à me; & nisi faciam irascaris mihi, & mineris ingentes miseras? parvane ipsa est, si non amem te?*

3. Ex

3. Ex propos. damnata ab Alexandro VIII. damnata ut Hæretica: *Sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretativè: hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decursu vite sue mortalis.* Quæ propositio fuerat jam ante à S. Facultate Mussipontana speciali Decreto damnata.

4. Quia cum Deus sit objectum summè amabile propter se, & finis ultimus rerum omnium, non potuit sapienter non præcipere creaturæ amoris capaci, & liberæ, ut seipsum supra omnia propter se amet. Præterea, (ut ait S. Thom.) id quod est finis, per se debitum est, cum habeat rationem boni per se. At Charitas Dei ist finis omnium præceptorum, cum Deum tanquam finem attingat immediatè, & modò perfectissimo, nempe supra omnia propter se ipsum, & ut in se est: ergo est per se maximè debita.

Resp. II. Hoc præceptum, prout est affirmativum obligat. I. Ad eliciendum certis temporibus actum internum supernaturalem amoris Dei supra omnia propter se; ut constat ex illis verbis, *Diliges ex toto corde*, in sensu proprio significantibus internum dilectionis affectum, qui (ut exponunt Patres, & Doctores) sit amor benevolentiaë efficac, & appetitativè summus, vi cuius homo Deo, utpote summè amabili, ac bono, adhæreat supra omnia
pro-

propter se, ipsi omnia bona velit, & faciat ea, quæ Deus ab illo saltem graviter, exigit, se suamque beatitudinem, & cætera omnia ad Dei gloriam referat, malitque privari omni bono creato, & pati omne malum, quàm Deum offendere saltem graviter.

Itaque amor, qui primo, & maximo mandato præcipitur, debet esse 1. Internus, verus, ac propriè dictus, ut patet ex his verbis præcepti, *diliges ex toto corde.*

2. Debet esse appretiativè summus in adhæsiōe, ita ut Deum plus amemus, quàm nos ipsos, & creaturas omnes, malimúsque privari omni bono creato, & pati quodvis malum, quàm Deum offendere saltem graviter. Constat tum ex Patrum, ac Theologorum, & totius Ecclesiæ consensu, tum ex his verbis præcepti, *ex toto corde, & in tota anima tua, & in tota mente tua.* tum ex Matth. 10. *Qui, amat Patrem aut Matrem plusquam me, non est me dignus. Et qui amat filium, aut filiam super me, non est me dignus.* Et ex ad Rom. 8. *Quis nos separabit à caritate Christi? Tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? ... Certus sum: quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque Creatura alia poterit nos*

Tom. 1.

Cc

se-

separare à caritate Dei. Tum quia hunc amorem exigit summa, ac infinita excellentia bonitatis divinæ. Enim verò cum Deus sit per suam essentiam infinitè bonus, & perfectus in omni genere excellentiæ, atque finis ultimus rerum omnium, ideoque infinitis titulis magis diligendus, quàm quodlibet aliud bonum; nulla Creatura potest ei affectu, & adhæsiōne præferri, aut æquari, sine gravi ejus injuria, ac contemptu. Præterea amor, qui à Deo præcipitur, debet esse proportionatus Deo summè bono, & amabili: at talis non esset, si Deus non plus amaretur, quàm quælibet creatura, quæ præ Deo nihil est. Igitur cum amabilitas sit mensura amoris, utpote ejus motivum, summa amabilitas exigit amorem summum appetitativè.

3. Amor Dei præceptus debet esse efficax, & universalis in suis effectibus, hoc est, debet ita voluntatem afficere, ac disponere, ut semper sit parata ad servanda omnia præcepta, & vitandum omne peccatum, saltem mortale. Unde amor ille Dei continet propositum saltem virtuale efficax servandi omnia alia præcepta: nam amor ille non est solùm complacentia de divinis perfectionibus, sed est etiam amor, seu affectus voluntatis efficax efficaciter movens ad facienda ea, quæ Deo placent, & ipse exigit saltem graviter, & ad vitanda ea, quæ ei displicent: amor enim, qui præcipitur, est

est amor *ex toto corde, & ex tota anima* & *ex tota fortitudine*, ut habetur Deut. 6. qui sanè amor est efficacissimus. Amare autem efficaciter est bonum velle: & facere amato, nec eum offendere saltem graviter. Deinde amor non potest esse appetiatiuè summus, nisi Deus, & ejus amicitia præferatur omni bono creato; ita ut malimus omne bonum creatum amittere, & quodvis malum pati, quàm Deum offendere graviter, & ejus amicitiam amittere, ideòque efficaciter parati simus ad nullum præceptum saltem in re gravi, unquam violandum. Quare præceptum charitatis obligat ad Dei amorem tum affectivum, tum effectivum, & ad servanda omnia alia præcepta, ut constat ex Joan. 4. *Si diligitis me, mandata mea servate... qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me.* Et 1. Joan. 5. *Hac est charitas Dei, ut mandata ejus custodiamus.* Hinc transgressiones aliorum præceptorum sunt etiam communi ratione contra charitatem, ejusque habitum destruunt, si sint in re gravi.

4. Amor charitatis erga Deum debet esse purus in suo motivo; nam ejus motivum est Deus ipse absolute, ac in se spectatus, seu Deus ut est in se infinite bonus, ac perfectus, sive est ipsa Dei amabilitas infinita, & bonitas absoluta, ita ut Deus super omnia ametur propter seipsum, seu quia in

se bonus, ac perfectus est. Ita Theologi communiter. Prob. 1. ex S. August. qui lib. 1. de Doctr. Christ. cap. 27. ait Deum diligendum esse propter seipsum. & lib. 8. de Trinit. cap. 8. *Ex una, eademque Charitate Deum, proximūque diligimus, sed Deum propter Deum.* & in Psal 53. *Deus noster laudetur voluntate, ametur Charitate; gratuitum sit quod amatur, & quod laudatur. Quid est gratuitum? ipse propter se, non propter aliud...* ex S. Bern. lib. de Diligendo Deo ubi ait: *Causa diligendi Deum Deus est, modus sine modo diligere... non sine premio diligitur Deus, etsi absque premii intuitu diligendus sit. Vacua nempe vera Charitas esse non potest, nec tamen mercenaria est... verus amor premium non requirit, sed meretur.* Et Epist. 11. *est qui confitetur Domino, quoniam potens est, & timet sibi, & est, qui confitetur, quoniam sibi bonus est: & item qui confitetur, quoniam simpliciter bonus est. Primus servus est, & timet sibi; secundus mercenarius est, & cupit sibi; tertius filius, & defert Patri. Itaque & qui timet, & qui cupit, uterque pro se agunt. Sola, qua in filio est, Charitas, non querit, qua sua sunt.* Et ex S. Thom. 2. 2. q. 17. a. 8. & q. 23. a. 5. ad 2. ubi ait: *Charitate diligitur Deus propter seipsum. Unde una sola ratio diligendi attenditur principaliter à Charitate, scilicet divina boni-*

bonitas, qua est ejus substantia. Et a. 6. Fides, & Spes attingunt quidem Deum, secundum quod ex ipso provenit nobis vel cognitio veri, vel adeptio boni: sed Charitas attingit ipsum Deum, ut in ipso sistat, non ut ex eo aliquid nobis proveniat.

2. Ex ipsa Ecclesiae Doctrina tradita in Catechismis, in quibus Charitas definitur Virtus, per quam amamus Deum supra omnia, & proximum sicut nos ipsos propter Deum: Ergo Charitatis motivum est Deus simpliciter, ideoque absolute, & in se consideratus. 3. Quia Charitas est amor benevolentiae, & amicitiae erga Deum. At per amorem amicitiae amamus alterum propter ipsum, & volumus ei bonum, ut ejus bonum est, propter propriam ejus perfectionem. Et verò quis putet se ab alio amari ut amicum, si sciret se solum ab eo amari, quia ei bonus, ac benignus est? Præterea Charitas, cum sit virtutum omnium præstantissima, debet habere motivum omnium præstantissimum, ideoque Deum ipsum, prout est in se. Equidem debemus etiam amare Deum ut nostrum summum bonum, quod nos perfecte beare potest; sed hic amor non est amor Charitatis, sed Spei, & concupiscentiae.

Verum tenemur insuper Deum supra omnia amare propter se, seu quia est in se infinite bonus, ac perfectus, atque nos ipsos, & beatitudinem nostram referre ad ejus

gloriam; & hic est proprius actus Charitatis: *Est enim Charitas amicitia honesta, qua amicus amatur propter se*, ait Toletus. & ita docet S. Thom. 2. 2. q. 17. a. 8. & q. 23. a. 1. post S. August. lib. 1. de Doctr. Christ. cap. 27. Quare Filiuccius ex aliis docet, esse mortale diligere Deum principaliter propter beatitudinem, ita, ut si hæc deesset, Deus non diligeretur supra omnia. Licitum est tamen, ac bonum diligere Deum propter mercedem æternam tanquam finem minùs principalem.

Resp. III. Hoc præceptum, prout est negativum, prohibet pro quolibet tempore omnem generaliter Dei offensam, ita ut omnia peccata mortalia sint contra Charitatem, ejùsque habitum destruant; nam per quodlibet peccatum mortale Creatura præfertur, vel æquatur Deo super omnia diligendo: specialius tamen, & magis directè vetat odium Dei.

Q. 2. An tenemur etiam amare Deum supra omnia intensivè, seu cum majore intensione, vehementia, & conatu, quàm omnes creaturas?

Resp. Communiter negant Theologi: quia intensio est Charitatis perfectio solum accidentalis, & sine majori illa intensione servatur præceptum de ordine Charitatis.

ritatis, eo modo, qui satis sit, ut Charitas erga Deum sit re, & opere efficacior, quàm amor cujuslibet objecti. Quod autem præcipuum est in Charitate, est ut sit efficax erga Deum, qui affectu, & opere propter se præferatur omnibus creaturis. Deinde cum Deus amatur appretiatione summa, amatur modo actum amoris constituente in gradu excellentiæ, ad quem nullus perungere potest amor erga creaturam ordinatus, etiamsi infinita intensione amaretur: & sic tunc Deus amatur modo proportionato suæ excellentiæ, ideóque modo sufficiente ad impletionem præcepti.

Præceptum autem diligendi Deum ex toto corde intelligunt de totalitate appretiationis, non intensiõis. Appretiatione verò consistit non in vehementia, & conatu affectûs, sed in libera præelectione, & prælatione. Certè quando affectus erga creaturam actu obsistit amori Dei appretiativè summo; tunc opus est maximo conatu voluntatis, ut Deus supra omnia ametur.

Q. 3. *Quandonam præceptum Charitatis obligat ad amandum Deum?*

Resp. Sub mortali obligat per se ad elicendum actum internum amoris Dei supra omnia propter se. I. Ubi primùm, moraliter loquendo, quis rationis usum adeptus

tus est, & habet sufficientem Dei notitiam, quam quidem tunc quisque sibi comparare tenetur. *Ita S. Thom. 1. 2. q. 89. a. 6. Toletus, Layman, & alii multi.* Nam recta ratio dicit, Creaturam rationalem, ubi primum moraliter loquendo capax est cognitionis, & amoris Dei, eum debere amare ut rerum omnium finem ultimum, propter quem facta sunt omnia, & ad quem proinde omnes se, suaque omnia, ac totum vitæ cursum referre debent, & consequenter Deum super omnia propter se amet, impleatque primum, & maximum mandatum. Unde Cajet. & Navar. dicunt teneri omnes hoc omissionis peccatum confiteri in dubio, an tunc actum Charitatis elicuerint, nec ne.

2. In quovis probabili periculo mortis, quamvis Sacramenta suscepta sint. *Ita communiter.* Tum quia hic sæpius ratione sui præceptus est, & tempus maxime necessarium est articulus mortis. Tum quia homo instante termino vitæ tenetur perfectè tendere in finem suum ultimum, *Sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur.* ad Rom. 14.

3. Quando est periculum labendi in mortale, nisi actus amoris eliciatur, & ingruit gravis tentatio, quæ non putetur posse aliter superari: nam ex Charitate Dei tenemur ejus offensam vitare, & media ad hoc necessaria adhibere.

4. Sæpissime in decursu vitæ , ut satis patet tum ex natura Charitatis , quæ est finis omnium præceptorum , & actionum ; & quæ (ut ait S. August. in Psal. 121.) vacare non potest in anima amantis : nam Charitas est amicitia quædam cum Deo : amicitia autem Divinæ ratio , Deique bonitas infinita exigit , ne diutiùs amorem erga Deum differamus , & rarò eliciamus ; sed ut , quàm primùm possumus , & sæpissime in vitæ curriculo Deum amemus. Tum ex verbis præcepto additis , quibus Deus jubet illud ferè semper habere in mente , videlicet ut actus amoris sæpissimè eliciatur. Deut. 6. *Diliges Dominum Deum ex toto corde tuo , & ex tota anima tua , & ex tota fortitudine tua. Eruntque verba hæc , quæ ego præcipio tibi hodie , in corde tuo : & narrabis ea filiis tuis , & mediteris in eis , sedens in domo tua , & ambulans in itinere , dormiens , atque consurgens. Et ligabis ea quasi signum in manu tua , eruntque , & movebuntur inter oculos tuos , scribesque ea in limine , & ostiis domus tua.* Et verò nullus est habens jus exigendi ab alio amorem , qui petat , ut semel tantum aut rarò ametur , sed is exigit , potius ut sæpè affectu , effectûque ametur. Ergo à fortiori jure Deus amoris erga se actum sæpius totâ nostrâ vitâ iteratum à nobis exigit. Præterea ommissio amoris Dei per tempus notabile includit , quem-

dam contemptum divinæ amicitiae. Hinc ab Innoc. XI. damnatae sunt propos. 6a. *Probabile est, ne singulis quidem rigorese quinquenniis per se obligare preceptum Charitatis erga Deum.* 7a. *Tunc solum obligat quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, quâ justificari possimus.*

Quoties autem intra annum obliget per se, non potest facile determinari. Scotus putat, adultos obligari ad illum actum singulis diebus Dominicis, & Festis. Quam opinionem ait Cardenas noster non esse contemnendam: quia cum constet hunc actum frequenter in vita eliciendum esse, & tempus definiendum sit ex judicio prudenti, videtur prudens designatio temporis esse dies cultui divino dicatus: cultus enim optimus est actus Charitatis, ut docet S. August. Idem Cardenas asserit esse mortale, si intra mensem integrum omittatur. Suarez vero lib. de Orat. cap. 30. docet, divinæ præcepta affirmativa, ut Charitatis, & similia, obligare, ut actus eorum non multo tempore differantur: in particulari autem judicare, quando sit nimia dilatio, vel quæ sit debita frequentia, prudenti arbitrio relictum videri ex natura rei.

Obligat verò ex Virtute Religionis, quando quis culpæ mortalis conscius, deficiente Confessario, tenetur celebrare, vel Sacramentum quodvis conficere, aut susci-

scipere. Nam tunc obligatur ad Actum Contritionis perfectæ, quæ includit Actum Charitatis. Requiritur etiam hic actus ad justificationem extra Sacramentum.

Ex dictis collige Parentes, & Parochos graviter teneri suos docere obligationem, & modum eliciendi actus Fidei, Spei & Charitatis: Confessarios verò teneri curare, ut poenitentes in mortis periculo hos actus eliciant.

Nat. Ex De Lugo. Præcepta Fidei, Spei, & Charitatis sunt in aliquo sensu supernaturalia, & in aliquo etiam sensu naturalia. Sunt supernaturalia tum ex parte objecti, tum ex parte suorum actuum: nam impleri nequeunt nisi per actus supernaturales, quatenus Deus elevavit hominem ad finem supernaturalem per tales actus supernaturales consequendum. Sunt verò naturalia ex parte obligationis, quia ex suppositione, quòd Deus elevaverit hominem ad finem supernaturalem consequendum per actus supernaturales, eo ipso absque alio novo præcepto, & ex natura rei obligatur homo ad eliciendos actus supernaturales necessarios ad finem illum obtinendum: nam ex obligatione diligendi Deum, & seipsum, obligatur ad comparandum finem illum adeò sublimem, ac perfectum, & consequenter ad adhibenda media necessaria ad talem finem. Quare
Lex

Lex naturalis ad tales actus supernaturales obligat sub conditione elevationis: in statu autem naturæ puræ esset obligatio amandi Deum super omnia propter se actu naturali.

Q. 4. *An ex præcepto Charitatis tenemur omnes actiones nostras referre ad Deum?*

Resp. Aff. Prob. 1. Ex S. August. lib. 1. de Doct. Christ. c. 22. ubi ait: *Hæc Regula dilectionis divinitus constituta est: Diliges proximum sicut te ipsum; Deum verò ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente, ut omnes cogitationes tuas, & omnem vitam, & omnem intellectum in illum conferas, à quo habes ea ipsa, quæ confers. Cum autem ait: toto corde, tota anima, tota mente, nullam vitæ nostræ partem reliquit, quæ vacare debeat.* 2. Ex S. Th. 1. 2. q. 100. a. 10. ad 2. ibi. *Sub præcepto Charitatis continetur, ut diligatur Deus ex toto corde: ad quod pertinet, ut omnia referantur in Deum: & ideò præceptum Charitatis implere homo non potest, nisi etiam omnia referantur in Deum.* 3. Quia ex præcepto Charitatis tenemur amare Deum ut finem ultimum rerum omnium; & Deus non amatur ut finis ultimus rerum omnium, nisi omnia in ipsum referantur.

Porro

Porro omnes actiones nostras generatim ad Deum ex affectu Charitatis referre tenemur tunc tantum, cum urget præceptum amandi Deum propter se ut finem ultimum rerum omnium; nam præceptum Charitatis non obligat ad referendum omnes actiones, & omnia in Deum, nisi obligando ad amandum Deum propter se ut finem ultimum rerum omnium. Quare non tenemur omnes omnino actiones singillatim elicere ex motivo seu affectu Charitatis; alioqui omnia opera infidelium, imo & fidelium in statu peccati manentium essent peccata; quod est error ab Ecclesia damnatus: item actus, quo quis detestatur peccatum præcisè ob metum pœnarum, esset malus, quod repugnat tum Conc. Trident. sess. 6. Can. 8. & sess. 14. cap. 4. tum S. August. qui in Psalm. 127. ait: *Ille timor nondum castus præsentiam Domini, & pœnas timet; timore facit, quidquid boni facit, non timore amittendi bonum illud, sed timore patiendi illud malum. Non timet, ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi, sed timet, ne mittatur in gehennam. Bonus est, & iste timor, utilis est.* Præterea Alexander VIII. damnavit has propos. 10. *Intentio, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum, merè ut caelestem obtineat gloriam, non est recta, nec placens Deo.* 11. *Omne, quod non est ex fide Christiana superna-*

turali, que per dilectionem operatur, peccatum est. Denique actus eliciti ex motivo aliarum virtutum sunt boni, ac liciti; alioquin non essent actus virtutis.

Tamen dum non referimus ex affectu Charitatis actiones nostras ad Deum, tunc referemus eas ad eius gloriam referre virtualiter, seu implicite, & ex intentione, seu natura operis (ut ajunt) agendo scilicet ex motivo alicujus virtutis, & honestatis. *Prob. 1. ex 1. ad Cor. 10. Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis: omnia in gloriam Dei facite.* Id esse precepti satis indicat verbum imperativum, *facite*, quod in sensu proprio sonat imperium, seu mandatum, dum materia id patitur; & docet S. Thom. in Epist. ad Coloss. cap. 3. ubi ait: *Quidam dicunt quod hoc est Consilium, sed hoc non est verum.* 2. Ex S. August. in Psal. 65. *Quo sine facias, vide. Si ideo facis, ut tu glorificeris, hoc prohibui: si autem à Deo, ut Deus glorificetur, hoc iussi.* & ex S. Basil. in Reg. interrogat. 195. ubi ait: *Omnia propter Deum ex Dei mandato facienda.* Idem docent alii Patres. 3. Quia debemus Deo omnes actiones nostras ex titulo Creatoris, ac Redemptoris, & vi supremi ejus Domini, ex quo omnes actus nostri magis debentur Deo, quam cuivis Domino temporali opera servi. Ergo omnes actus nostri debent ad Dei obsequium referri, fal-

saltem ex natura operis. 4. Quia (ut aliàs probatum est,) semper tenemur agere propter finem honestum, ideóque ex motivo alicujus virtutis. At omnis honestas, & actus virtutis ex natura sua refertur, & ordinatur ad Deum tanquam ad Regulam, fontem, ac finem omnis honestatis, & ex se tendit ad Dei gloriam, cum sit conformis ejus voluntati, eique placeat.

ARTICULUS II.

De Præcepto Charitatis erga Proximum.

Q. I. *AN datur præceptum diligendi proximum, & ad quid obligat?*

Resp. I. Extat præceptum speciale diligendi proximum non tantum actu externo, sed etiam interno, & amore benevolentiae, quo ei velimus bonum, quatenus ejus bonum est. Constat ex Matth. 22. *Secundum autem (mandatum) simile est huic: diliges proximum sicut teipsum. & ex Joan. 15. Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem sicut dilexi vos. Et 1. Joan. 4. Hoc mandatum habemus à Deo, ut, qui diligit Deum, diligat & fratrem suum. Dilectio autem est affectus voluntatis, quo volumus bonum personæ*
ama-

amata. Hinc Innoc. XI. damnavit has
 propos. 10 *Non tenemur proximum dili-
 gere actu interno & formali.* 11. *Præ-
 cepto proximum diligendi satisfacere possu-
 mus per solos actus externos.*

Resp. 11. Hoc præceptum complectitur
 omnes creaturas racionales ejusdem nobis-
 cum beatitudinis capaces ; nam ii omnes,
 & soli Charitate divina amari possunt, &
 debent, quibus debemus, & possumus prop-
 ter Deum velle summum bonum beans, in
 cujus communicatione, & capacitate fun-
 datur dilectio Charitatis. Ac proinde
 complectitur omnes Angelos, ac homines
 beatos, animas in Purgatorio detentas, &
 omnes homines viatores ; sive sint justii,
 amici, consanguinei, Catholici ; sive pec-
 catores, inimici, extranei, & infideles : sunt
 enim hi omnes nobis proximi communio-
 ne capacitatis ejusdem beatitudinis, ac hæ-
 reditatis æternæ, quam jam beati possi-
 dent, & ad quam alii destinantur, & quam
 possunt consequi, quamdiu in via sunt.
 Ideoque amandi sunt amore benevolentia,
 tendentis ad unionem, quæ intercedere de-
 bet inter fratres, & cohæredes. Unde te-
 nemur omnes omnino homines in univer-
 sali amare, nullo excepto ; in particulari
 verò hos determinatè, quibus opitulari de-
 bemus, vel in quos odium deponi nequit,
 nisi sigillatim actu interno diligantur.

Hinc soli Dæmones, & homines jam
 dam-

damnati excipiuntur: quia Charitas est amor benevolentiae, quo volumus praecipue beatitudinem aeternam, & quae ad eam conducere possunt. At hoc non licet damnatis velle; nam amor ille repugnaret Charitati erga Deum, qua approbamus ejus justitiam, inquit S. Th. q. 25. 2. 11.

Resp. III. Hoc praecipuum, ut est affirmativum, obligat ad amandum proximum propter Deum amore benevolentiae affectivo, & effectivo, sicut nos ipsos amamus, non quidem secundum omnimodam qualitatem, (ut ait S. Thom.) sed secundum similitudinem; ita ut idem bonum proximo velimus, & ei quantum possumus procuremus in necessitate, quod tenemur nobis velle, & rationabiliter volumus: & quidem principaliter beatitudinem aeternam, ac media ad eam assequendam necessaria; secundario autem bona temporalia necessaria ad vitam corporalem convenientem, & quatenus ex auxilio gratiae ad salutem conducunt, eaque, quantum possumus, ei procuremus in ejus necessitate. *Velle debemus, ut omnes nobiscum diligant Deum, & totum, quod vel eos adjuvamus, vel adjuvamur ab eis, ad unum illum finem referendum est.* ait S. August. lib. 1. de Doctr. Christ. c. 29.

Obligat autem ad eliciendum saepe in vita actum internum amoris supernaturalis erga proximum propter Deum, & ad exer-

cendum externum, seu effectivum amorem positum in opitulatione proximi, sive spiritali, sive corporali, quoties ipse indiget, & possumus ei opitulari: nam amare est bonum velle, & facere, cum possis, juxta illud 1. Joan. 3. *Non diligamus verbo, neque linguâ, sed opere, & veritate.* Deinde internus amor proximi præceptus est in bonum, ac utilitatem proximi: at non potest prodesse proximo, nisi per Beneficia, & auxilia.

Dixi, *Propter Deum*, hoc est, quia ad Deum pertinet ut imago ejus, ut capax dilectionis, & possessionis ejus, ut ab ipso Creatus, Redemptus, &c. Ita ut Deum in ipso amemus, &c. Et quia id Deo summè bono, & amato placet. Nam amare proximum propter aliquam utilitatem temporalem, vel quodvis aliud motivum naturale, non est actus Charitatis. *Siquis quemlibet amat, sed propter Deum non amat, Charitatem non habet.* ait S. Gregor. Homil. 38. in Evang. & S. August. lib. 1. de Doctr. Christ. cap. 27. ait: *Omnis homo, in quantum homo est, diligendus est propter Deum, Deus verò propter seipsum.* Et verò debemus diligere alios, sicut Christus nos dilexit, ex Joan. 15. supra cit. Christus autem omnes dilexit propter Deum.

Hinc objectum formale, seu motivum, Charitatis erga proximum est infinita Dei bonitas absoluta, seu amabilitas, quæ sicut
mo-

movet ad amorem Dei, movet quoque ad amorem proximi propter Deum; eo quòd ad Deum pertineat, & Deus amet omnes homines, etiam peccatores, quandiu sunt in via, volendo illis summi boni, nempe sui ipsius fruitionem, eis conferendo media ad eam assequendam sufficientia, aliàque bona, velitque, ut omnes amemus.

Resp. IV. Hoc præceptum, quatenus est negativum, vetat pro quovis tempore odium, & omnes actus oppositos amori benevolentia, ne scilicet proximo unquam velimus, optemus, inferamus malum spirituale; nec etiam temporale, saltem ut ipsius malum, & sine justa causa, & auctoritate. Quod addo, quia ex justa causa, & auctoritate potest inferri malum temporale proximo ob finem bonum, v. g. aliqua puni- tio à superiore correctionis causâ, vel à iudice ob crimina ex motivo iustitiæ. Hinc nunquam licet odisse ullum hominem, quantumvis improbum, ex displicentia personæ, ei optando malum, quatenus ejus malum est, aut gaudendo de ejus malo ut ejus malo, vel dolendo de ejus bono, ut ejus bonum est. Duæ autem sunt Regulae generales duplicis hujus præcepti à scriptura traditæ, & lumine naturali notæ. 1. Pro affirmativo. *Omnia quaecumque vultis (rationabiliter) ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Hac est enim Lex, & Propheta.* Mat. 7. 2. Pro negati-

vo. *Quod ab alio oderis fieri tibi, vide, ne tu aliquando alteri facias.* Tob. 4. Hinc S. August. lib. de vera Relig. cap. 46. ait. *Ea est Regula dilectionis, ut, qua sibi vult bona provenire, & illi velit; & qua accidere sibi mala non vult, & illi nolit.*

Q. 2. *An tenemur diligere inimicos, id est, eos, qui nos, vel nostros oderunt, vel aliquâ injuriâ affecterunt?*

Resp. I. Præceptum Charitatis erga proximum obligat etiam erga inimicos, perinde, ac si tales non essent. *Ita omnes.* quia nihilominus sunt verè proximi, utpote ejusdem nobiscum æternæ beatitudinis capaces, per quam capacitatem nobis societate quadam junguntur. Quare tenemur eos non solum non odisse, sed etiam positivè diligere amore affectivo, non quidem ut sunt inimici, sed ut sunt homines beatitudinis capaces, & quia Deus vult, ut illos amemus. Et constat etiam ex Matth. 5. *Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos: & orate pro persecutibus & calumniantibus vos.* Quæ verba, juxta Ecclesiæ, & Patrum interpretationem continent verum præceptum, quod est etiam juris naturalis.

Resp.

Resp. II. Ex Charitate obligamur erga inimicos generatim ad ea omnia, ad quæ tenemur erga proximum, modo supra explicato; siquidem sunt verè proximi nostri. Speciatim verò tenemur 1. Omne in illos odium, ac vindictæ affectum rejicere, ac deponere, atque omnes offensas ex corde iis remittere, ita ut ob offensam illis non malè velimus, sed ea non obstante semper parati simus iis exhibere debita internæ dilectionis signa, etsi veniam non petant, imò in odio contra nos persistant, ex Matth. 6. *Si non dimiseritis hominibus: nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Et Eccli. 10. *Omnis injuria proximi ne memineris: & nihil agas in operibus injuria.* Unde nunquam licet iis velle malum ut eorum malum, nec de malo ut eorum malo gaudere, vel de eorum bono ut eorum bono dolere; hæc enim sunt odii actus. *Cùm ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina ejus ne exubret cor tuum: ne fortè videat Dominus, & displiceat ei.* Prov. 24. *Si de prosperitate addicitur, & de calamitate se odientis letatur, constat, quòd non amat.* ait. S. Gregor. lib. 22. Job. cap. 6. neque licet à Deo, vel hominibus vindictam injuriæ expetere ex displicentia personæ, multò minus eam sumere.

2. Tenemur eos non excludere ab actu interno Charitatis, quem erga proximum

elicimus, sed eos in eo generatim includere; imò in particulari hos numero, ac determinatè diligere, quoties periculum est, ne ob gravem injuriam acceptam eos oderimus, eisque malum optemus, ut sæpe contingit, nisi illud odium actu amoris, & oratione cohibeatur: nam tunc ille amor est medium necessarium ad servandum præceptum.

3. Tenemur inimicis ex interno affectu præstare communia dilectionis signa, & beneficia, quæ aliis ejusdem statûs, & conditionis præstare solemus, qualia quæ Christiano debentur à quovis Christiano, concivi à concive, cognato à cognato, pauperi à divite, superiori à subdito, &c. *Ita commun. S. Thom. 22. q. 25. a. 9.* nam tenemur inimicos diligere, eis benefacere, & pro eis orare, in particulari quidem, quando occurrit necessitas: & in communi extra casum necessitatis, quando scilicet alios homines in communi amamus, vel aliis hominibus benefacimus, aut pro eis oramus in communi, etiam absque obligatione. Hinc non licet inimicum excludere à communibus orationibus, vel elemosynis, à resalutatione, à responsione ad interrogata, mercium expositarum venditione, &c. Nam talis exclusio esset vindicta privato illicita, & in talibus circumstantiis signum odii præbens scandalum; ideoque de se adversatur Charitati, & quidem graviter.

Spe.

Specialia autem benevolentiae, signa, & beneficia non tenemur eis praestare per se loquendo, nisi iis indigeant; sed solum esse parati ad praebendum, quando egebunt: quia praecipuum de exhibenda benevolentia non obligat pro omni tempore, sed tantum in casu indigentiae proximi, juxta illud Prov. 25. *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum... & Dominus reddet tibi.* Enimvero ex praecipuo Charitatis non aliter tenemur, per se loquendo, amare inimicos atque alios homines; nam non magis sunt proximi nostri, quam alii homines. Non tenemur autem per se loquendo amare alios homines in particulari ex lege Charitatis, nisi in casu necessitatis; & extra casum necessitatis sufficit, si eos amemus in communi, & eis communia benevolentiae signa exhibeamus.

Dixi, *Per se loquendo.* Nam ob circumstantias quasdam potest esse ratio obligationis ad ista specialia praestanda inimico, ut periculum scandali ex omissione, inimici necessitas spiritualis, vel temporalis, exhibitio specialium signorum amoris ex parte ipsius. Item si per aliqua specialia beneficia, vel signa amoris certo possis, saltem sine gravi incommodo, inimicum tibi, & Deo reconciliare, ad ea teneris; quamvis ille prior offenderit, & nolit inimicitiam deponere, nisi tu eum sic praevenias, juxta illud ad Rom. 12. *Noli vinci à malo, sed*

vince in bono malum. Quia ex Charitate tenemur grave damnum proximi, præsertim spirituale, licet ex ejus culpa obveniens, impedire, vel tollere, cum possumus saltem sine nostro gravi incommodo: Imò juxta Suarez, & alios, si inimicum ante offensam solebas salutare, alloqui, cum eo conversari, &c. Tametsi illa sint specialia dilectionis signa, teneris eadem præstare, nisi circumstantiæ speciales aliud postulent, vel excusent, ut si specialis illa benignitas inimico non sit profutura: quia istorum recusatio extra circumstantias speciales censetur communiter signum odii, vindictæ, vel contemptus, ac proinde odii fomitem, & scandalum præbet, & Charitati adversatur. Item tenemur specialia beneficia, & signa inimico exhibere, si ipse ea nobis prius exhibeat: nam horum ommissio censeretur moraliter vindicta, & signum inimicitæ: quæ præcepto negativo vetantur.

4. Tenemur inimico veniam petenti non solum offensam condonare ex animo, nempe odium, malevolentiam, & vindictæ appetitum rejiciendo, ac deponendo (ad quod obligamur etiam si non peteret) sed etiam externa benevolentia, & reconciliationis signa exhibere, habita ratione circumstantiarum. Tunc enim horum ommissio esset quædam odii declaratio, vindicta, & scandali causa. Excipe nisi sit Pater,
vel

vel quivis Superior, qui quandoque potest
justæ correctionis causâ erga liberos, vel
subditos benevolentia signa differre, mo-
dò intus Charitatem servet.

5. Tenemur inimicis in necessitate sive
spirituali sive corporali opitulari, & dam-
num in honore, fama, corpore, vel rebus
impedire, saltem dum sine nostro gravi
damno possumus. *Benefacite his, qui ode-
runt vos.* Mat. 5. nam ad id tenemur er-
ga proximum. Porro qui alterum injustè
offendit, tenetur veniam petere; nam id
exigit ratio justitiæ: quod si duo mutuo se
offenderunt, tunc si offensio sit æqualis
gravitatis, tenetur reconciliationem pe-
tere, qui prius offendit: si inæqualis, tene-
tur ille, qui gravius offendit; nisi fortè gra-
vior offensio æquaretur prioritati, offen-
sionis, judicio prudentis; tunc enim pares
essent.

Resp. III. Non tenemur remittere ini-
mico satisfactionem debitam, ut honoris,
famæ, vel pecuniæ: quia eam exigere non
est vindicta, sed usus juris. Quippe inju-
riam passus habet jus ad congruam satisfa-
ctionem, & jus illud per legitimam pote-
statem prosequendi. Et hæc compensatio,
seu restitutio non expetitur, quatenus est
malum inimici, sed quatenus in nostrum
bonum justum cedit, & malum nostrum
expellit. Imò adversus illum licet insti-
tuere actionem tum civilem, tum crimi-

nalem, modò id non fiat ex odio, vindicta, vel alio pravo fine. Civilem quidem, ut damnum illatum compenset, vel pro injuria satisfaciat: criminalem verò ex amore publicæ justitiæ, ne aliis noceat, vel ne impunita maneant crimina cum Reip. damno. Qui tamen uterque procedendi modus ordinariè non vacat periculo, cum pauci amore justitiæ, aut boni communis ducantur, plurimi verò vindictæ explendæ desiderio. Ita S. Thom. 22. q. 108. a. 1. ubi ait. *Vindicatio fit per aliquod pœnale malum inflictum peccanti. Est ergo in vindicatione considerandus vindicantis animus. Si enim ejus intentio feratur principaliter in malum illius, de quo vindictam sumit, & ibi quiescat, est omnino illicitum: quia delectari in malo alterius pertinet ad odium, quod Charitati repugnat, qua omnes homines debemus diligere. Nec aliquis excusatur, si malum intendat illius, qui sibi injustè intulit malum: sicut non excusatur aliquis per hoc, quod odit se odientem. Non enim debet homo in alium peccare propter hoc, quod ille peccavit prius in ipsum. Hoc enim est vinci à malo, quod Apostolus prohibet. Rom 12. Dicens, noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Si verò intentio vindicantis feratur principaliter ad aliquod bonum, ad quod pervenitur per pœnam peccantis: puta ad emendationem* pec-

peccantis, vel saltem ad cohibitionem ejus, & quietem aliorum, & ad justitia conservationem, & Dei honorem, potest esse vindictio licita, aliis debitis circumstantiis servatis.

Æquam tamen ad arbitrium prudentum satisfactionem ab inimico oblatam acceptare tenemur ex Charitate: nec tunc licet judicem interpellare, nisi reus sit Reip. noxius, vel periculum sit, ne alios similiter injuriâ afficiat. Nam extra hos casus actionem civilem instituere, & inimicum sumptibus onerare est contra Charitatis legem vetantem, ne alteri facias, quod tibi non vis rationabiliter fieri.

Q. 3. *An vindicta, seu redditio mali pro malo, facta auctoritate privata semper est illicita?*

Resp. Aff. Constat 1. Ex Eccli. 28. *Qui vindicari vult, à Domino inveniet vindictam... Memento novissimorum, & desine inimicari.* Et ex Mat. 7. supra cit. & ex Rom. 12. *Nulli malum pro malo reddentes... Non vosmetipsos defendentes (hoc est ulciscentes.) Scriptum est enim: mihi vindicta, & ego retribuam, dicit Dominus, &c.* Et 1. ad Thess. 5. *Videte, ne quis malum pro malo alicui reddat.* 2. Quia vindicta privatâ auctoritate illata, est non solum contra Charitatem, sed eti-

ara

am contra justitiam: tum quia est usurpatio alienæ potestatis, nempe Superioris, ad quem solum punitio pertinet: tum quia quisque habet jus, ut non puniatur ab eo, qui nullam habet auctoritatem, & jurisdictionem in ipsum. Imò nunquam licet expectere punitorem inimici, etsi justam, & legitima auctoritate factam, quatenus ejus malum est; nam hoc est actus odii nunquam liciti.

CAPUT III.

De Ordine Charitatis:

Q. 1. *AN Ordo in Charitate servari debet?*

Resp. Aff. Ita omnes. Prob. 1. ex Cant. 2. *Ordinavit in me Charitatem.* 2. Ex S. Aug. lib. 1. de Doctr. Christ. cap. 27. *Ille justè & sanctè vivit . . . Qui ordinatam dilectionem habet, ne aut diligat, quod non est diligendum; aut non diligat, quod est diligendum; aut amplius diligat, quod est minus diligendum; aut equè diligat, quod vel minus, vel amplius diligendum est . . . Etsi Deus omni homine amplius diligendus est, amplius quisque debet Deum diligere, quàm seipsum. Item amplius alius homo diligendus est, quàm corpus nostrum: quia propter Deum ista omnia*